Het Onzevader afstoffen
(2) Bidden en zingen

Lezing

En wanneer jullie bidden, doe dan niet als de huichelaars die graag in de synagoge en op elke straathoek staan te bidden, zodat iedereen hen ziet. Ik verzeker jullie: zij hebben hun loon al ontvangen. Maar als jullie bidden, trek je dan terug in je huis, sluit de deur en bid tot je Vader, die in het verborgene is. En jullie Vader, die in het verborgene ziet, zal je ervoor belonen.
Bij het bidden moeten jullie niet eindeloos voortprevelen zoals de heidenen, die denken dat ze door hun overvloed aan woorden verhoord zullen worden. Doe hen niet na! Jullie Vader weet immers wat jullie nodig hebben, nog vóór jullie het Hem vragen. Bid daarom als volgt:
Onze Vader in de hemel,
laat uw naam geheiligd worden,
laat uw koninkrijk komen,
laat uw wil gedaan worden op aarde zoals in de hemel.
Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben.
Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij vergeven wie ons iets schuldig is.
En breng ons niet in beproeving,
maar red ons van het kwaad.
Want aan U behoort het koningschap,
de macht en de majesteit, in eeuwigheid. Amen.
Want als jullie anderen hun misstappen vergeven, zal jullie hemelse Vader ook jullie vergeven.

Mt 6,5-14 (NBV21)

Overweging

Geen 'klassieke' overweging, maar een uitwisseling in kleine groepen over persoonlijke belevingen bij diverse versies van het onze vader – gebeden of gezongen.

Samenvatting van wat in de groepjes aan bod kwam:

<u>Bidden of zingen van de liederen/ tekst behouden/aanpassen</u>?

- We zingen ze allemaal graag
- Liever zingen dan 'zeggen'
- Ik weet niet of ik kan bidden. Het zegt me eerlijk gezegd weinig. Ik kan wel biddend zingen; Zin geven? Zing even ;)
- Het is voor mij meer dan een woordspelletje.
- Ik zing graag verschillende versies, afhankelijk van het thema van de viering, de tijd van het jaar
- Ik zing het graag, wel met alternatieven uit het kinderkoor. In Jonge Kerk Roeselare leerde ik nog meer alternatieven kennen; ik hou van de verbinding die zo'n onzevader brengt. Elk met hun eigenheid, me aansprekend in zoveel diverse aspecten van mijn zijn. Soms teder en verbonden, soms weerbarstig, soms opstandig. Ik hou van de verbinding die zo'n Onzevader brengt.
- Het Onzevader, zoals het in de Bijbel staat, was/is voor mij een ankerpunt. Ook al voel ik mij niet verbonden met de klassieke liturgie. Ik heb het wel moeilijk met onze 'vader', liever bid ik onze 'moeder' of onze 'vader en moeder' - reactie 'eigenlijk zouden we onze 'ouders' moeten bidden.
- De tekst zingen of bidden is aanwezig zijn bij wat in maatschappij en samenleving gebeurt
- Verantwoordelijkheid nemen op de plaats waar we staan
- Liever zingen dan aframmelen

Gesproken onzevader

- Verbinding in tijd en plaats met heel veel mensen

- Uw wil geschiede
    - Ego overstijgen
    - Rechte lijn is 'goddeloos': het is goed af te wisselen met teksten

- Onze handen
    - elkaar de hand reiken als teken van onze verbondenheid
    - of onze handen
      - die uitreiken naar de ander in een gebaar van geven en ontvangen, inzet voor elkaar -
      "Ik Heb geen andere handen dan de uwe", al eeuwenoude tekst, cfr Teresa van Ávila,...
      - het gebaar met de handen bij het bidden betekent: Ik (de Vader, Jezus) heb geen andere handen dan die van de bidder

- In gebedsgroep elke dag bidden en verbinden met wat vandaag aan hulp nodig is in de naaste omgeving en ver weg én hulp op de spirituele weg;
  mooi ook als het gezongen wordt - zingen geeft lichtheid en vreugde
- Het 'gesproken' onze vader maakt indruk, als je het bidt "naar binnen toe"
- Het bidden zoals we vandaag in alle rust deden met de duiding van Sabine deed ook deugd, en ik bedenk me, niet iedereen zingt graag…
- Veranderen is wel goed
- Het is een ritueel; men moet niet te gauw veranderen
- Het Onze Vader zoals het in de Bijbel staat was/is voor mij een ankerpunt. Iets van mijn gelovige achtergrond is dat Hij/Zij altijd en overal aanwezig is.
- 'Blijf bij ons in beproeving', zo gebeden in de vorige viering: is een hertaling die heel erg gesmaakt wordt
- Het is een bede, een smeken

<u>Hierna volgen de liederen, met bijhorende bespreking</u>

Eeuwig hier nu LM 28 Oosterhuis en W. Vanderhoeven
Eeuwig zijnde Eeuwig komend Alle hier en nu funderen. Eeuwig hart elk hart doorgrondend. Ons door ademend Doorlichtend zoals water. Onze ziel schuldendelger, kwaad niet tellend, liefde zwerend, met ons makend nieuw begin

- geen reacties hierbij

Ik droomde U LB 240 Antoine Oomen
Ik droomde U van jongs af aan mijn vader die mij draagt en kent. Ik was nog niet gebaard in pijn, Gij hield uw handen om mij heen. Waar zijt Gij, nu ik oud en wijs niet weet hoe ik mij houden moet?

Dit heb ik over U gedacht:
zoals een man zijn kinderen draagt,

Hen op de schouders tilt, en zingt,
en weet dat zij ontroostbaar zijn,

Zo draagt Gij mij en zingt mij toe
en stemt mijn ziel af op geluk

En laat mij vallen in de dood -
hoe zou ik weten wie Gij zijt.

- Mijn vader die mij draagt en kent
- Is mijn favoriet omdat het daar gaat over de droom
- Mooie versie, poëtisch

In de hemel onze vader LB 241 Antoine Oomen

In de hemel onze vader
in een hemel die te hoog is
waarom zijt Gij niet op aarde
hier nu
God in mensen vrede?
Zijt Gij God en niet bij machte
moord en doodslag te voorkomen?
Waarom geeft Gij ons de vrijheid
elkaar zinloos te doen lijden?
Scheur de wolken, kom bevrijden x4

Plant uw geest in onze harten
zend uw kracht in onze handen
dat wij leren lief te krijgen
onze naaste vriend en vreemden.
Dat wij medicijnen vinden
tegen het ondraaglijk lijden
Dat de groten dezer aarde zich bekeren tot de armen.
Dat wij nieuwe wetten maken
om de honger uit te bannen,
dat wij gouden plannen smeden
tot beëindiging van lijden.
Scheur de wolken, kom bevrijden. x2

- Dit lied is een oproep waarin de 'opdracht' heel duidelijk verwoord wordt: je kunt er iets mee 'doen', er is een oproep, het opent perspectieven
- Wel moeite met de zin '…in een hemel die te hoog is…'
- Dat wij medicijnen vinden, dat wij nieuwe wetten maken. Prachtig gezegd
- Het lied is gericht op onze vrijheid. Waarom geeft gij ons de vrijheid elkaar zinloos te doen lijden. Kom ons bevrijden! Heb ik vaak als examenvraag gegeven. Leer ons liefhebben is het 'Antwoord'. Heel moderne tekst: medicijnen, plant UW geest in onze harten
- grijpt terug naar het scheppingsverhaal, naar het visioen. Dat komt in deze tekst sterk aan bod
- Ik zal 'Ik zal leven' een van de meest hymnische - John Rautter, Engelse … cfr 'Scheur de wolken' komt er dichtst bij; mee te zingen en te onthouden

Onze Vader verborgen LB 250 Tom Löwenthal

Onze Vader verborgen
Uw Naam worde zichtbaar in ons
uw koninkrijk kome op aarde
uw wil geschiede een wereld
met bomen tot in de hemel
waar water, schoonheid en brood
gerechtigheid is …
en genade
Waar vrede niet hoeft bevochten
waar troost en vergeving is
en mensen spreken als mensen
waar kinderen helder en jong zijn
dieren niet worden gepijnigd
nooit één mens meer gemarteld
niet één mens meer geknecht.

Doof de hel in ons hoofd
leg uw woord op ons hart
breek het ijzer met handen
breek de macht van kwaad.

Van u is de toekomst, kome wat komt. X2

- Evenwicht en startgebed als diepgang in ons leven: met woorden, sober en krachtig als inhoud – versie die meest actueel is
- Het lied verwoordt mijn droom, een utopie. Via die utopie komt Liefde (Liefde is het woord dat ik gebruik voor God) Uit die liefde komt mijn engagement
- Het lied biedt een blik op de grote wereld: gerechtigheid, vrede, nooit meer één mens meer gemarteld….
- Evenzeer is er aandacht voor de individuele mens dichtbij: de hel in het hoofd van wie worstelt met psychische problemen, wie slachtoffer is van geweld of misbruik…
- Eindigend met hoop en vertrouwen: 'Van u is de toekomst, kome wat komt.'
- In Jonge Kerk leren kennen; leunt sterk aan bij de evangelische tekst (Mt 6, 5-14)
- Doof de hel in ons hoofd, leg UW woord op ons hart. Het kwaad start in ons eigen hoofd. Een bede dat zijn woord in ons het goede mag bevorderen.
  Leunt sterkst aan bij de tekst in het evangelie en geeft duiding erbij.
- Doof de hel in ons hoofd sluit aan bij het klassieke "leid ons niet in bekoring".
- Dat dieren niet worden gepijnigd.

Dat wij leven LB 667 Tom Löwenthal / LB 849 Antoine Oomen

Gij die ons voor het licht gemaakt hebt,
dat wij leven…
Daarbij aansluitend Koor:
Met deze woorden smeken wij U en zingen U toe

Onze Vader
in de hemel
Uw Naam geheiligd
Uw koninkrijk komend
Uw wil geschiedend
zo moge het zijn op aarde en in de hemel.
Geef ons brood van genade,
morgen, vandaag nog,-
kwijt onze schulden,
leer ons vergeven.

Moedig ons aan dat wij voortgaan
op de weg van het leven.

- Voelt zich aangesproken door de vraag vertolkt op het einde van het lied: 'Leer het ons doen"
- Hier geen God ergens boven, een Almachtige die de touwtjes voor ons in handen heeft/houdt
- "Moedig ons aan, dat wij voortgaan op de weg van het leven": Bemoedigend gebed.

Hilde Maes (redactie)
De Lier, Brugge, 15 februari 2026

Postscriptum, na de vieringen van 8 en 15 febr.

Uit het voornemen, niet uitgevoerd, om de uitwisseling in de vieringen te besluiten met een versie van een vertaling van het Aramese Onzevader groeide binnen de voorbereidingsgroep een uitwisseling over de vraag naar het oudste Onzevader. Want die zou dichter de woorden van Jezus benaderen.

Aramees was de taal die Jezus sprak. Je mag op goede gronden veronderstellen dat de Aramese versie van het Jezus-gebed dichter bij het oorspronkelijk door Jezus uitgesproken gebed staat dan het 'Onze Vader', zoals dat overgeleverd is in de kerkelijke traditie.

Aramees origineel

Abwoon d'bwashmaya
Nethqadash shmakh
Teytey malkuthakh
Nehwey tzevyanach aykanna d'bwashmaya aph b'arha
Hawvlan lachma d'sunqanan yaomana
Washboqlan khaubayn (wakhtahayn) aykana daph khnan shbwoqan l'khayyabayn
Wela tahlan l'nesyuna. Ela patzan min bisha
Metol dilakhie malkutha wahayla wateshbukhta l'ahlam almin.

Vrije hertaling van Bram Moerland

Bron van Zijn, die ik ontmoet in wat mij ontroert,
Ik geef u een naam opdat ik u een plaats kan geven in mijn leven.
Bundel uw licht in mij - maak het nuttig.
Vestig uw rijk van eenheid nu,
uw enige verlangen handelt dan samen met het onze.
Schenk ons wat we elke dag nodig hebben aan brood en aan inzicht.
Maak de koorden van fouten los die ons vastbinden aan het verleden,
opdat wij ook anderen hun misstappen kunnen vergeven.
Laat oppervlakkige dingen ons niet misleiden.
Uit u wordt geboren: de alwerkzame wil,
de levende kracht om te handelen,
en het lied dat alles verfraait
en zich van eeuw tot eeuw vernieuwt.

God, als bron van alle zijn, is hier dus niet in de hemel, zoals in het kerkelijk 'Onze Vader' maar in het hart van de mens, het kenmerk bij uitstek van de gnostische christendom uit de eerste eeuwen. Als we in ons hart geraakt worden door wat ons in het hier en nu omringt, zowel de natuur, de kosmos als de medemens, dan is dat een intieme ontmoeting met het alomtegenwoordige goddelijke.
Dit Jezus-gebed benadrukt de oorspronkelijke eenheid tussen God en de mens, en het wil die eenheid bevestigen, of herstellen waar die verstoord is geraakt.

Terug naar de vraag: Staat een Aramese tekst dichter bij Jezus dan het ons bekende Onzevader?
Geert vroeg raad aan pater **Benoît Standaert**: is het Onze Vader (van Matteüs, hernomen en verrijkt in de *Didachè*) een vertaling van een Aramese gebedsformule die teruggaat op Jezus?
Op basis van de antwoorden van Benoît Standaert groeide de volgende tekst.

Het kan anders zijn: het Onze Vader is een formule die de kern-thema's van Jezus bundelt (de Naam heiligen, de komst van het Rijk verkondigen, de Wil volbrengen, het wezenlijke Brood en de vergeving aanreiken, en ons behoeden voor de afgrond van het Kwaad) en die thema's in één gebedsformule verzamelt, als "*identikit"* van de christen. Dat zou zijn ontstaan in de Griekssprekende joods-christelijke gemeenschap van Jeruzalem.

Een goede reden voor de Griekse oorsprong van dit gebed is het woord *epiousios*, het bijvoeglijk naamwoord bij 'het brood', Het staat bij Lucas en bij Matteüs. Het is geen vertaling van een Aramese uitdrukking maar een creatief nieuw woor348-420d, een "neologisme", alleen verstaanbaar voor de ingewijden. Nieuwe groepen bezigen een nieuwe taal. Daar is veel over geschreven, sinds eeuwen: Origenes (185-254), Hiëronymus (348-420), en de officiële oude Latijnse vertalingen van *epi-ousia*: *superessentialis* of *supersubstantialis.*

De bestaande oude en nieuwe Aramese vertalingen spreken van "het brood van morgen" (*epiousè, => epi tèn ousan hèmeran, voor de volgende dag*). Maar het Grieks van Matteüs en Lucas gebruikt net een ander woord : *epi-ousios*, een bijvoeglijk naamwoord, gevormd van het woord *ousia, "wezen", "substantie*" en daarmee verwijzend naar het eucharistische brood. Zo is ook de *klasis tou artou* ("het breken van het brood") een codewoord van de nieuwe beweging, sprekend over het geheim van "het gebroken brood", waarin Jezus zichzelf meedeelt (zie Handelingen 2,42). Ook die uitdrukking hoort tot de Griekssprekende christenen van de eerste generatie (men kan verwijzen naar Stefanus en anderen).

Tot zover de wat vervelende discussie: wat is eerst, Grieks of Aramees?. Want hoe moeilijk is het voor velen om aan te nemen dat de formule van het Onze Vader (bij Lucas zonder "onze"!) ontstaan is in het Grieks, onder de christenen die in Jeruzalem Grieks spraken, en dus *geen vertaling* is van een bestaand Hebreeuws of Aramees oorspronkelijk gebed, door Jezus zelf gecomponeerd…
De inhoud beantwoordt wel aan enkele van de centrale thema's van Jezus' verkondiging, tot en met de verwijzing naar het wezenlijke (geheime) brood – iets dat hij pas tegen het einde, in de laatste week van zijn leven, heeft ingebracht als symbolische handeling.

Wat dan de ons bekende Latijnse tekst van het Onze Vader betreft, ziehier de Vulgaat [1] tekst:
9 Pater noster qui in caelis es sanctificetur nomen tuum
10 veniat regnum tuum fiat voluntas tua sicut in caelo et in terra
11 ***panem nostrum supersubstantialem*** da nobis hodie
12 et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimisimus debitoribus nostris
13 et ne inducas nos in temptationem sed libera nos a malo.
Mt 6:9-13

[1] Vulgaat = de Latijnse vertaling van de bijbel, waarvan het Eerste testament oorspronkelijk in het Hebreeuws en het Tweede Testament oorspronkelijk in het Grieks is geschreven. De NBV schrijft: "De Latijnse vertaling van de Bijbel, tussen 390 en 405, gemaakt door de kerkvader Hiëronymus (circa 348-420). De naam Vulgata betekent "de algemeen verspreide". In 382 gaf de bisschop van Rome, Damasus, aan Hiëronymus de opdracht om de bestaande Latijnse vertaling, de zogenoemde Vetus Latina, te herzien. Hiëronymus heeft de verdere tijd van zijn leven gewerkt aan de uitvoering van die opdracht. Tijdens het pontificaat van Gregorius de Grote (590-604) werd de Vulgata algemeen aanvaard." (NBV, voetnoten, p. 2252)

Wat door Bram Moerland als «vertaling» gepresenteerd wordt, vanuit het Aramees, is geen vertaling maar zoiets als een *Targoem*, en zelfs een volledige parafrase, zoals in sommige *Midrashim*. Iedereen heeft het volste recht om dit te doen. Maar dit kan men geen "vertaling" noemen.
Dan biedt **Benoît Standaert** een eerste eigen poging aan om het Aramees vertalen (verder lees je nog een andere Franse letterlijke vertaling:

Abwoon d'bwashmaya	Vader-van-ons in-de-hemelen (2 woorden)
Nethqadash shmakh	Geheiligd-worde uw-Naam (2 woorden)
Teytey malkuthakh	Kome uw-rijk (2 woorden)

Nehwey tzevyanach aykanna d'bwashmaya aph b'arha
Hawvlan lachma d'sunqanan yaomana
Washboqlan khaubayn (wakhtahayn) aykana daph khnan shbwoqan l'khayyabayn

Wela tahlan l'nesyuna	En-niet laat-ons-vallen in-de-beproeving (3 woorden)
Ela patzan min bisha	Maar red-ons/ontruk-ons uit het-Kwaad. (4 woorden)

Metol dilakhie malkutha wahayla wateshbukhta l'ahlam almin.

Benoît Standaert: Ik heb vier beden woord voor woord vertaald. In het Aramees zijn dat korte zinsneden van hoogstens twee of drie woorden of uitdrukkingen. Wat een verschil met de 'vrije' parafrasering van Bram. Dit mag hij doen maar dit beantwoordt niet aan een getrouwe weergave van de Aramese tekst die hij opgeeft. Misschien nam hij dat over van de Amerikaanse *meditatie* over Aramese woorden van Jezus, onderaan in zijn verwijzing aangegeven? Dit is dan een meditatie, vertaald uit het Engels, toegepast op wat ooit als Aramese versie een zekere verspreiding kreeg, tot op vandaag (in Syrië met name).
Jezus leert in de Bergrede dat we ons geen zorgen hoeven te maken voor de dag van morgen. In de foute vertaling van *epiousios* als "het brood *van morgen*", is deze gebedsformule in tegenspraak met de leer zelf van Jezus waar hij ons zegt: Denk juist niet aan morgen! (Mt 6,25v.; 6,34).
Dat Jezus tijdens zijn leven een gebed zou aangeleerd hebben om de Vader te vragen een bijzonder brood te schenken, is zeer onwaarschijnlijk. Deze gebedsvraag hebben de eerste christenen zelf gesmeed met verwijzing naar de instelling van de eucharistie, in de week van zijn terechtstelling.
Ik ben daar iets gedetailleerder op ingegaan in mijn eigen commentaar op het Onze Vader, opgenomen in het boek *In de school van de Psalmen,* Carmelitana, Gent 1997, p. 135 tot 138. Over *mahar* ("morgen") als vertaling voor *epiousios*, zie voetnoot p. 137.

Nog een toevoeging van Benoît Standaert:
Ik heb nog wat op internet gezocht: meerdere weergaven van het Aramese Onze Vader, letterlijk en gezongen! Wat moeilijker te achterhalen is, hoe oud is de oudste versie van het Onze Vader in het Aramees? Er blijken ook meerdere varianten te bestaan van dat ene Aramese Onze Vader!
Hieronder een transcriptie met letterlijke vertaling:
Texte du *Notre Père* en *araméen* avec traduction française

ABOUN D'OUASHMAYA
Notre Père des Cieux,
NETHQADDASH SHMAKH
Sanctifié soit Ton Nom.
TETEH MALKOUTAHK
Vienne Ton Royaume.
NEHOUEE SEOUYANAIAK
Soit Ta Volonté,
AIYKANNA D'OUASHMAYA
comme c'est aux Cieux,
AP B'AR'A
qu'ainsi ce soit sur Terre.
HAOULAN LAHMA

Donne-nous le Pain,
D'SOUNQANAN YAOUMANA
celui dont nous avons besoin aujourd'hui,
OUASHWOKLANN HAOUBA'IN
et laisse tomber ce que nous avons à Te rendre
OUAHTAHA'INN
et ce en quoi nous T'avons offensé,
AIYKANNA D'APHNANN SHOUAQAHIN
comme nous, de même, l'avons fait,
LHAYAOUA'INN
pour qui avait à nous rendre.
OU LA TA'LANN
Et ne nous laisse pas aller,
LNESSIONA
dans les moments difficiles,
ELLA PASSAN MEN BISHA
mais arrache-nous plutôt au Mauvais.
METTOL DILAKHI MALKOUTHA
Car À Toi le Royaume,
OU HAILA
et la Force,
OU THESHBOTA
et la Gloire,
L'ALAM
dans tous les temps,
ALMINN
à jamais,
AMEN

Tot zover dit postscriptum bij de twee Lier-vieringen over "het afstoffen van het Onze Vader".

We ronden af met nog een "hertaling" van het Onze Vader, van de hand van **Jan Das** (Salesiaan, Kessel-Lo) die meewerkt in Filosofenfontein Heverlee:
Onze Vader
die in het diepste van uw mensen zijt;
Uw naam worde steeds meer Liefde,
levend door en tussen ons
als teken van uw rijk.
Laat ons uw wil ontdekken
in het werk met mensen
aan een nieuwe aarde met geluk voor allen.
Geef ons het besef dat brood voor allen
dagelijkse opdracht is.
En waar wij falen of ontmoedigd zijn
wees steeds opnieuw voor ons vergeving
in 't herhaald vergeven aan elkaar.
En leid ons heen door onmacht en door angst
op onze tocht naar U
met Jezus onze Heer.
Amen

Geert Delbeke,
Namens de werkgroep (samen met Jo Vandeweerd, Marie-Paule Boone en Hilde Maes) die deze vieringencyclus heeft voorbereid.